

TÜRK YABANCILAR HUKUKUNDA İNSAN TİCARETİ MAĞDURU İKAMET İZNİ^(*)

Dr. Öğr. Üyesi **Döndü KUŞÇU^(**)**

Öz

Modern kölelik olarak adlandırılan insan ticareti suçuna konu olan mağdurların hakları zedelenmekte ve bu durum insan onuruyla bağdaşmayan ciddi sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. İnsan ticareti mağdurları içinde bulundukları olumsuz koşullar nedeniyle istismar edilmekte ve kötü muameleye tabii tutulmaktadır. İnsan ticaretiyle mücadele etmek için gerek uluslararası hukukta çeşitli yasal düzenlemeler kabul edilmiştir. Bu bağlamda 2003 yılında “İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol” ve 2005 yılında “Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi” kabul edilmiş olup Türkiye bu Protokol’e ve Sözleşmeye taraf olmuştur. Bunların yanında Türk hukukunda insan ticaretine ilişkin 2016 yılında “İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik (İTMMKHY)” kabul edilmiştir. Bu Yönetmelik kapsamında, insan ticareti suçunun önlenmesi, insan ticaretiyle mücadele, insan hakları kapsamında Türk vatandaşı ve yabancı ayrımı gözetilmeksizin insan ticareti mağdurlarının korunması, yabancı mağdura ikamet izni verilmesi ve mağdurlara sunulacak destek hizmetlerine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmektedir. İnsan ticareti suçu mağdurlarının yabancı olması halinde 6458 sayılı “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu” (YUKK), insan ticareti mağdurlarının olumsuz koşullarını azaltmak ve bu kişilerin yasal olarak ülkede kalmaları için gerekli düzenlemeleri yapmak açısından önem arz etmektedir. Bu amaçla YUKK’un 48. ve 49. maddelerinde insan ticareti mağdurlarının yararlanacağı insan ticareti mağduru ikamet izni düzenlenmiştir. İlgili hüküm kapsamında mağdur olan ya da mağdur olduğu yönünde kuvvetli emare bulunan kişilere ilk aşamada otuz güne kadar ikamet izni düzenlenebilecek, otuz günlük sürenin sonunda mağdurların işbirliği yapması ile sonuçlanırsa altı aydan az olmamak üzere üç yıla kadar ikamet izni süresi uzatılabilecektir. Çalışma kapsamında Türk yabancılar hukukunda insan ticareti mağduru ikamet izninin hüküm ve koşulları, iznin uzatılması ve iptali konuları, YUKK, YUKK Uygulama Yönetmeliği ve İTMMKHY kapsamında etraflıca ele alınacak ve konuya ilişkin görüş ve eleştirilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler

İnsan Ticareti Suçu, İnsan Ticareti Mağduru, İnsan Ticareti Mağduru İkamet İzni, Mağdur Destek Süreci, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu.

RESIDENCE PERMIT FOR VICTIMS OF HUMAN TRAFFICKING IN TURKISH FOREIGNERS LAW

Abstract

The rights of victims of human trafficking, also known as modern slavery, are violated, leading to serious problems incompatible with human dignity. Human trafficking victims are exploited and mistreated due to their adverse conditions. Various legal regulations have been adopted both in international and national law to combat human trafficking. In this context, the “Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Human Beings, Especially Women and Children” was adopted in 2003, and the “Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings” was

^(*) **Makalenin Dergiye Geliş Tarihi:** 12.11.2025 - **Makalenin Kabul Edildiği Tarih:** 18.12.2025
DOI No: 10.54704/akdhfd.1822475

^(**) Dicle Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Özel Hukuk / Diyarbakır, Türkiye
E-posta: Kuscudonu1@gmail.com; dondu.kuscu@dicle.edu.tr
Orcid: 0000-0002-9619-6540

adopted in 2005, and Turkey became a party to both these Protocols and Conventions. Furthermore, the “Regulation on Combating Human Trafficking and Protecting Victims” (RCHTPV) was adopted in 2016 regarding human trafficking in Turkish law. If the victim of human trafficking is a foreigner, Law No. 6458 on Foreigners and International Protection (LFIP), which entered into force in 2014, is crucial for mitigating the adverse conditions faced by victims of human trafficking and for implementing the necessary regulations to ensure their legal stay in the country. Article 48 of the LFIP regulates the residence permit for victims of human trafficking. Those who are victims of human trafficking under the relevant provision, or who have strong indications of being a victim, may initially be issued a residence permit for up to thirty days. If the victim cooperates at the end of the thirty-day period, the residence permit may be extended for a period of at least six months to three years. This study will thoroughly examine the terms and conditions of residence permits for victims of human trafficking in Turkish foreigners law, including the extension and cancellation of permits, within the scope of the LFIP the LFIP Implementation Regulation, and the RCHTPV.

Keywords

Crime of Human Trafficking, Victim of Human Trafficking, Residence Permit for Victims of Human Trafficking, Victim Support Process, Foreigners and International Protection Law.

Extended Summary

As the world's third most profitable illicit market after drugs and arms trafficking, human trafficking is considered a global problem and is referred to as “modern slavery”. The United Nations published a “Global Human Trafficking Report” on human trafficking in 2024. According to this report, sixty percent of those trafficked are women and children. Many victims of human trafficking are transported to their destination countries from economically disadvantaged countries, often referred to as Third World countries. As part of this crime, victims are often sexually exploited or forced into domestic or other work. The fact that human trafficking is a form of exploitation across countries necessitates international cooperation. The international fight against human trafficking consists of two main elements: punishing the traffickers who cause human trafficking and protecting the victims of this crime.

Until 2000, none of these international instruments defined the crime of human trafficking. In 2000, the United Nations Convention against International Organized Crime (UNDOC), the main convention of three additional protocols on human trafficking, migrant smuggling, and firearms trafficking, was opened for signature on December 12-25, 2000, and entered into force on September 29, 2003. The definition of human trafficking was made in the Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children, annexed to this Convention. Human trafficking is defined in Article 3(a) of the Additional Protocol as “*the recruitment, transportation, transfer, harboring or receipt of persons for the purpose of exploitation, by force or threat of force or by any other means, such as coercion, abduction, fraud, deception, abuse of influence, taking advantage of a person's helplessness or obtaining the consent of those who have a controlling authority over another, for gain or advantage to that person or others.*” Turkey became a party to the Palermo Protocol in 2003, and human trafficking is criminalized in the Turkish Penal Code. The regulation made in the first paragraph of Article 80 of the Turkish Penal Code coincides with the definition in Article 3, paragraph a of the Palermo Protocol and includes provisions covering the elements of action, means and purpose.

If the victim of human trafficking is a foreigner, special regulations must be made for them to remain in the country legally. Accordingly, Turkish law regulates residence permits for victims of human trafficking under Law No. 6458 on Foreigners and International Protection (LFIP). In addition to Law No. 6458, the “Regulation on Combating Human Trafficking and Protecting Victims” was adopted in 2016. Accordingly to Article 48 of Law No. 6458, a thirty-day residence permit is issued to a person deemed a victim of human trafficking without their request. This thirty-day period is called the “reflection period.” During this period, the victim will be able to benefit from the victim support process. During this period, it is essential that the victim stays in shelters specifically designed for their situation. During the reflection process, the victim is expected to cooperate in order to catch the perpetrators of human trafficking and contribute to the functioning of the legal process. If the victim contacts the perpetrators again and refuses to cooperate, the victim support process is cancelled. At the end of the thirty-day review period, a human trafficking victim's residence permit may be extended. If the victim requests, this permit can be extended for a maximum of six months at a time, up to a total of three years. It is essential that foreigners who are victims of human trafficking not be deported during the victim assessment process and while obtaining a residence permit. According to Article 55 of Law No. 6458, deportation decisions cannot be made for foreigners with residence permits who are victims of human trafficking, and if a decision is made, it will not be implemented.

GİRİŞ

Küresel bir sorun olarak ortaya çıkan insan ticareti “modern kölelik” olarak ifade edilmektedir¹. Uyuşturucu ve silah ticareti pazarından sonra dünyanın en karlı üçüncü yasadışı pazarı olarak insan ticareti gösterilmektedir². Birleşmiş Milletler tarafından 2024 yılında yayınlanan “Küresel İnsan Ticareti Raporu”³ kapsamında insan ticaretine konu olanların yüzde atmış birinin kadın ve çocuklardan oluştuğu, bunların çoğunun da cinsel açıdan istismar edildiği tespit edilmiştir. İnsan ticareti mağdurlarının pek çoğu üçüncü dünya ülkeleri olarak tabir edilen ekonomik açıdan düşük seviyede olan ülkelere hedef ülkelere götürülmektedir. Suç kapsamında mağdurlar çoğunlukla cinsel olarak sömürülmekte veya ev işleri ya da diğer işlerde çalışmaya zorlanmaktadır. İnsan ticareti eyleminin ülkeler arası boyutta sömürü şeklinde olması uluslararası işbirliği yapılmasını gerekli kılmaktadır. İnsan ticaretiyle uluslararası mücadele iki ana unsurdan oluşmaktadır. Bunlar; insan ticaretine yol açan tacirlerin cezalandırılması ve bu suça konu olan suçtan zarar gören mağdurların korunmasıdır.

İnsan ticareti ulusal ve uluslararası boyutta olmakla birlikte daha çok uluslararası boyutta meydana gelerek küresel bir sorun haline gelmiştir. İnsan ticareti mağduru olan yabancılar, her şeyden önce Türk vatandaşı olmayan kişi statüsünde bulunduğu için esas olarak 6458 sayılı “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK)”⁴ ve bu Kanunun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelikte (YUKKUY)⁵ yer alan hükümler uygulama alanı bulacaktır. Buna ilaveten insan ticaretiyle mücadele etmek amacıyla 2005 yılında kabul edilen “Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi”⁶ 6667 sayılı “Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun”⁷ ile kabul edilmiş ve iç hukukun bir parçası haline gelmiştir. Bu Sözleşmeye taraf olmanın getirdiği yükümlülükleri yerine getirmek ve insan ticaretiyle mücadele etmek amacıyla İçişleri Bakanlığı tarafından “İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik (İTMMKY)”⁸ 2016

¹ Efthimia Barbagiannis, “Protecting Victims of Human Trafficking: Creating Better Residency Visas”, *Cardozo Journal of International and Comparative Law* 25, S.3 (2017): 562.

² Deniz Kızılsümer, “İnsan Ticareti ile Mücadele: Uluslararası Belgeler ve Türkiye’nin Çabaları”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi* 62, S. 01 (2007): 114.

³ “Global Report on Trafficking in Persons 2024”, United Nations Office Drugs and Crime (UNODC Research), 2024, Rapor için bkz: <https://www.unodc.org/unodc/data-and-analysis/glotip.html>, Erişim Tarihi: Eylül, 09, 2025. Çalışma kapsamında bundan böyle “2024 BM Raporu” olarak ele alınacaktır.

⁴ RG. 11.4.2013 - 28615.

⁵ RG. 17.03.2016- 29656.

⁶ “Council of Europe Convention on Action against Trafficking in Human Beings”, 16.05.2005, <https://www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking>, Erişim Tarihi, Ocak 20, 2025.

⁷ RG. 19.02.2016 - 29629.

⁸ RG. 17.03.2016 - 29656.

yılında kabul edilmiştir. Söz konusu Yönetmelik hükümleri, 2. maddeye göre insan ticaretine konu olmuş herkesi yabancı veya vatandaş ayrımı gözetmeksizin kapsayıcı şekilde uygulanacaktır. Dolayısıyla insan ticareti mağdurlarının Türk yabancılar hukukunda durumu ve ikamet izinleri ile bu kimselerin yararlanacağı haklar ele alırken Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin yanında YUKK ve YUKKUY ile İTMMKHY hükümleri birlikte değerlendirilmelidir.

İnsan ticaretiyle mücadele etme ve insan ticareti mağduru yabancıların yararlanacağı haklar ile ülkelerine gönüllü geri dönüş sürecinde kurumsal yapı önem arz etmektedir. YUKK ile birlikte Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) kurulmuş ve sonrasında bu Müdürlük bünyesinde “İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Daire Başkanlığı” kurularak insan ticaretiyle mücadele etme ve mağdurların korunması alanlarında iş ve işlemlerinin özel bir kurum tarafından yürütülmesi hedeflenmiştir. 2021 yılında GİGM'in statüsü Göç İdaresi Başkanlığı (GİB) olarak değiştirilmiş⁹ ve “Uluslararası Koruma Genel Müdürlüğü (UKGM)” bünyesinde İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Daire Başkanlığı görevlerini sürdürmeye başlamıştır. 2016 yılında yürürlüğe giren İTMMKHY ile UKGM bünyesinde bulunan bu yapı “İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Komisyonu”na¹⁰ dönüştürülmüştür¹¹.

Çalışma kapsamında öncelikle insan ticaretinin tanımı uluslararası hukukta kabul edilen düzenlemeler ışığında incelenecek ve Türk hukukunda insan ticareti suçuna ilişkin yasal düzenleme hakkında bilgi verilecektir. Sonrasında ise yabancı statüsünde bulunan insan ticareti suçu mağdurlarının ikametine ilişkin hüküm ve koşullar, insan ticareti mağduru değerlendirme ve mağdur destek süreci, insan ticareti mağduru ikamet izni verilmesi, uzatılması ve iptaline ilişkin düzenlemeler kapsamında ele alınacaktır.

⁹ 29 Ekim 2021 tarihli ve 31643 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 85 numaralı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile bu değişiklik gerçekleşmiştir.

¹⁰ İTMMKHY m. 3/1-m. Komisyon'un görevleri 7. maddede sayılmıştır. Buna göre; “(1) Komisyonun görevleri şunlardır: a) İnsan ticaretiyle mücadele alanında politika ve stratejilerin oluşturulması konusunda çalışmalar yürütmek, b) Ulusal eylem planlarına ilişkin konularda görüş ve önerilerde bulunmak, c) İnsan ticaretiyle mücadelede ilgili bakanlık, kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşları arasında koordinasyona ilişkin konuları görüşmek, ç) İnsan ticareti suçunun önlenmesi amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlarca alınması gereken tedbirleri tespit etmek ve tespit edilen tedbirleri ilgili kurum ve kuruluşlara bildirmek, d) Mağdurların korunması, barındırılması ve desteklenmesi ile ilgili önerilerde bulunmak, e) İnsan ticaretine ilişkin ulusal ve uluslararası düzeyde verilerin toplanması, karşılaştırılması, uyumlaştırılması ve analizinin yapılması konusunda koordinasyonu sağlamak, f) Genel Müdürlük tarafından hazırlanan yıllık raporu görüşmek, g) İnsan ticaretiyle ilgili mevzuatın geliştirilmesine yönelik önerilerde bulunmak, ğ) İnsan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunması alanında iş ve işlemlerin yürütülmesine katkı sağlamak. (2) Komisyonun sekretarya ve destek hizmetleri, Daire Başkanlığı tarafından yerine getirilir”.

¹¹ “Türkiye'nin İnsan Ticaretiyle Mücadelesi”, <https://www.goc.gov.tr/turkiyenin-insan-ticaretiyle-mucadelesi>, Erişim Tarihi: Eylül 10, 2025.

I. İNSAN TİCARETİ SUÇUNUN TANIMI VE KAPSAMI

İnsan ticareti suçu uzun bir yasal geçmişe sahiptir¹². Başlangıçta hile ve cebir yolu ile fuhuş yaptırmaya zorlamak şeklinde ortaya çıkan insan ticareti, kavram olarak yirminci yüzyılın başlarında uluslararası literatürde kullanılmaya başlanmıştır¹³. 1904 yılında kabul edilen ilk uluslararası yasal düzenleme olan “Beyaz Kadın Ticaretinin Engellenmesi Sözleşmesi”¹⁴ kadınların ahlak dışı alanlarda çalışmasını engelleme amacıyla beyaz insan ticaretini önlemeyi amaçlamaktaydı¹⁵. Altı yıl sonra 1910 yılında Paris’te imzalanan “Beyaz Köle Ticaretinin Önlenmesine Dair Uluslararası Sözleşme”¹⁶ ile devletlere bu fiilleri işleyen kişileri cezalandırma ödevi yüklenmiştir¹⁷. Bu Sözleşmenin akabinde 1921 yılında “Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesi” ve 1933 yılında “Reşit Kadınların Ticaretinin Önlenmesi” sözleşmeleri Milletler Cemiyeti bünyesinde kabul edilmiştir¹⁸. 1949 yılında ise “İnsan Ticareti ve Başkalarının Fuhşunun Sömürülmesinin Önlenmesine Dair Sözleşme”¹⁹ Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilmiştir. Sözleşme kapsamında insan ticareti kavramı tüm insanları kapsayacak şekilde genişletilmiş ve önceki metinlerde yer alan kadın ve çocukların cinsel yoldan sömürülmesi şeklinde dar yorumlama anlayışı terk edilmiştir. Bu sözleşmelerden hiçbirisi insan ticaretinin ne olduğunu tanımlamamış, içerik açısından kadınların zorla fuhuş amacıyla ülke dışına götürülmesi konusuyla ilgilenmiştir²⁰. Er-

¹² Jennifer Bryson Clark, Sasha Poucki, editör, *The SAGE Handbook of Human Trafficking and Modern Day Slavery* (Los Angeles: SAGE Publications Ltd, 2019), 18.

¹³ Kölelik ve köle ticaretinin yasaklanması hakkında on dokuzuncu yüzyılda çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bunlar hakkında detaylı bilgi için bkz. Olimjon Sobir, “Kanunilik İlkesi Bağlamında İnsan Ticareti Suçu”, *Terazi Hukuk Dergisi* 17, S.193 (2022): 24 vd.; F. Elif Çelik, “Zorunlu-Düzensiz Göçün Yarattığı Sorunlardan Birisi Olarak İnsan Ticareti Mağduru Yabancıların İkametlerine İlişkin Hukuki Düzenlemelerin Değerlendirilmesi”, *Public and Private International Law Bulletin (Prof. Dr. Cemal Şanlı’ya Armağan)* 40, S. 2 (2020): 662 vd.

¹⁴ “International Agreement for the suppression of the “White Slave Traffic”, Paris, 18.05.1904, https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtidsg_no=VII-8&chapter=7&clang=_en, Erişim Tarihi, Ocak 20, 2025. Sözleşmenin Türkçe çeviri için bkz: Mehmet Semih Gemalmaz, *Ulusalüstü İnsan Hakları Hukuku Belgeleri* Cilt 2 (İstanbul: Legal Yayıncılık, 2011), 1369.

¹⁵ Sözleşme ile getirilen en önemli yenilik polisiye tedbirlerin alınmasını sağlayacak hükümlere yer verilmiş olmasıydı. Detaylı bilgi için bkz: Belkıs Konan, “Osmanlı Devleti’nden Erken Cumhuriyet Dönemine Kadın Ticaretinin Engellenmesi Yolunda Yapılan Girişimler”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 70, S. 4 (2021): 1484.

¹⁶ Sözleşme için bkz. “International Convention for the Suppression of the White Slave Traffic”, 04.05.1910, Paris, https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtidsg_no=VII-9&chapter=7&clang=_en, Erişim Tarihi: Ocak 16, 2025.

¹⁷ Sözleşme’nin 2. maddesine göre; “Başka bir kişinin tutkularını tatmin etmek için, hileyle veya şiddet, tehdit, yetki suistimali veya başka bir zorlama yöntemiyle, ahlaksız amaçlar için reşit olmayan bir kadını veya kızı elde eden, ayartan veya kaçırarak kişiyi” cezalandırılacaktır.

¹⁸ Ali Savaş Çubukçuoğlu, *Türk Ceza Hukukunda İnsan Ticareti Suçu*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzincan, 2024: 40.

¹⁹ “Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others”, 02.12.1949, <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/convention-suppression-traffic-persons-and-exploitation>, Erişim Tarihi: Ocak 20, 2025.

²⁰ Çubukçuoğlu, *İnsan Ticareti Suçu*, 35.

ken dönemde kabul edilen bu anlaşmalar yalnızca insan ticaretine zorla sürüklenmeyle ilgilenmiş, bu sürüklenme sonucunda bir yerde tutulma ve çalışmaya zorlanmanın etki ve sonuçları anlaşmalar kapsamında düzenlenmemiştir. İnsan ticaretini cinsel istismara indirgeyen ve mağdurları yalnızca kadın ve çocuklar şeklinde düzenleyen bu sözleşmeler yetersiz kalmış ve insan ticaretinin kapsamlı tanımına ihtiyaç duyulmuştur.

2000 yılına kadar bu uluslararası belgelerin hiçbirinde insan ticareti suçu tanımlanmamıştır²¹. 2000 yılındaysa Birleşmiş Milletler tarafından insan ticareti, göçmen kaçakçılığı ve ateşli silah kaçakçılığı konularında üç ek protokolün ana sözleşmesi olan “Uluslararası Örgütlü Suçlarla Mücadele Sözleşmesi (UNDOC)”²² 12-25 Aralık 2000 tarihinde imzaya açılmış ve 29 Eylül 2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu Sözleşmeye ek “İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol”²³ ile insan ticareti tanımlaması yapılmıştır²⁴. Söz konusu ek Protokol’ün 3. maddesinin a bendinde insan ticareti; “*kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir*” şeklinde tanımlanmıştır²⁵. İnsan ticareti suçunun oluşabilmesi için, amaç, araç ve eylem unsurlarının tamamının oluşması gerekmektedir²⁶. Bunun tek istisnası çocuğun söz konusu olduğu hallerdir.

²¹ Anne T. Gallagher, *The International Law of Human Trafficking* (New York, Cambridge University Press, 2010): 25.

²² “The United Nations Convention against Transnational Organized Crime”, A/RES/55/25, 15.10.2000, Sözleşme için bkz: <https://www.unodc.org/unodc/en/organized-crime/intro/UNTOC.html> Erişim Tarihi: Haziran 05, 2025. Sözleşmeye 194 ülke taraftır. Taraf olan ülkeler hakkında detaylı bilgi için bkz: https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtsg_no=XVIII-12&chapter=18&clang=_en, Erişim Tarihi: Haziran 05, 2025.

²³ “Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons Especially Women and Children, supplementing the United Nations Convention against Transnational Organized Crime”, A/RES/55/25, 15.10.2000, Protokol için bkz: <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/protocol-prevent-suppress-and-punish-trafficking-persons>, Erişim Tarihi: Haziran 05, 2025. Söz konusu Protokol’e 182 ülke taraftır. Taraf ülkeler hakkında detaylı bilgi için bkz: https://treaties.un.org/pages/viewdetails.aspx?src=ind&mtsg_no=xviii-12-a&chapter=18, Erişim Tarihi: Haziran 05, 2025. Çalışma kapsamında bundan böyle kısaca “Palermo Protokolü” olarak anılacaktır.

²⁴ Söz konusu Protokol insan ticareti suçunu önleme konusunda işbirliğini teşvik eder. Protokolün farklı ülkelerde uygulanması hakkında detaylı bir çalışma olarak bkz: Maya Avcı, “Human Trafficking under the United Nations Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children and Its Implementation in Different Jurisdictions”, *BUHFD* 15, S. 195-196 (2020): 1661-1696.

²⁵ Söz konusu düzenlemenin devamında “istismar” kelimesinin tanımlamasına da yer verilmiştir. İlgili hükme göre istismar; “*asgari olarak, başkalarının fuhuşunun istismar edilmesini veya cinsel istismarın başka biçimlerini, zorla çalıştırmayı veya hizmet ettirmeyi, esareti veya esaret benzeri uygulamaları, kulluğu veya organların alınmasını içerecektir*”.

²⁶ Köksal Bayraktar, Vesile Sonay Evik ve Gülşah Kurt, *Özel Ceza Hukuku Cilt I: Uluslararası Suçlar* (İstanbul, Oniki Levha Yayınları, 2020): 162.

Çocuk söz konusu olduğunda, kuvvet kullanma, kuvvet kullanma tehdidi, zorlama, kaçırma, hile kullanma gibi diğer araçlara başvurulması aranmaksızın insan ticaretinin oluşacağı kabul edilmektedir (Protokol m.3/c).

Türkiye'nin Palermo Protokolüne taraf olmasıyla²⁷, taraf olmanın gerektirdiği yükümlülüklerin yerine getirilmesi amacıyla mülga 765 sayılı eski Türk Ceza Kanunu'nda²⁸ (eTCK) değişiklik yapılmıştır²⁹. 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren Türk Ceza Kanunu'nda (TCK)³⁰ ise insan kaçakçılığı suçu "Uluslararası Suçlar" başlığı altında 80. maddede düzenlenmiştir³¹. ETCK'nın 201. maddesinin b bendine eklenen düzenleme TCK'nın 80. maddesinde de korunmuş ve her iki hükmün gerekçesinde de belirtildiği üzere insan ticareti suçuna, UNDOC ve Protokol'e taraf olmanın gerektirdiği yükümlülüklerle uymak amacıyla yer verilmiştir³². TCK'nın 80. maddesinin 1. fıkrasında yapılan düzenleme Palermo Protokolünün 3. maddesinin a bendinde yer alan tanımla örtüşmekte ve eylem, araç, maksat unsurlarını kapsayıcı şekilde hüküm içermektedir³³. Buna göre, manevi unsur açısından failin belli bir amaçla hareket etmesi gerekmekte olup araçsal hareketler ile suça konu olan mağdurun iradesi etkilenmektedir³⁴.

İnsan ticareti suçu kapsamı gereği pek çok hukuksal değere yönelmekle, birden fazla korunması gerekli hukuki yararı kapsamaktadır. Bu bağlamda insan ticareti suçu, kamu düzeni, uluslararası toplum düzeni, kişi hürriyeti, yaşam hakkı ve vücut bütünlüğü, zorla çalıştırma ve angarya yasağı ve insan onuru gibi hukuksal değerlere

²⁷ RG. 18.03.2003-25052.

²⁸ RG. 13.3.1926-320.

²⁹ 4771 sayılı "Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun"un 2. maddesi ile eTCK'nın 201. maddesinin b bendine ek yapılmıştır. 4771 sayılı Kanun için bkz: RG. 09.08.2002-24841.

³⁰ RG. 12.10.2004-25611.

³¹ Uluslararası suç kavramı insanlığa karşı suç kavramı ile yakından ilintilidir. İki kavramın kıyaslanması hakkında bkz: M. Yusuf Eren, "Uluslararası Hukukta İnsanlığa Karşı Suçlar", *Mevlana Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1, S.2 (2013), 20 vd.

³² TCK'nın 80. maddesi şu şekildedir; "1) Zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tâbi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkaran, tedarik eden, kaçırarak, bir yerden başka bir yere götürerek veya sevk eden ya da barındıran kimseye sekiz yıldan oniki yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası verilir. (2) Birinci fıkrada belirtilen amaçlarla girişilen ve suçu oluşturan fiiller var olduğu takdirde, mağdurun rızası geçersizdir. (3) Onsekiz yaşını doldurmamış olanların birinci fıkrada belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları hallerinde suça ait araç fiillerden hiçbirine başvurulmuş olmasa da faile birinci fıkrada belirtilen cezalar verilir. (4) Bu suçlardan dolayı tüzel kişiler hakkında da güvenlik tedbirine hükmolunur."

³³ Yeşim Yılmaz, "İnsan Ticareti Suçu ve İltima Sorunu", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 23, S. 3 (2017): 885. Ceza hukuku açısından anlaşılması güç ve çok kapsayıcı bir tanım olduğu yönünde yapılan eleştiriler için bkz: Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem ve Murat Önok, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku* (Ankara, 7. Baskı, 2010): 105.

³⁴ Meral Balcı, "Fuhuş Amacıyla İnsan Ticareti Suçunda Mağdurun Rızası", *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 10, S. 2 (2024): 416.

yönelen bir suç tipidir³⁵. Suçun faili açısından ise özel bir düzenleme benimsenmemiş olup ilgili hükümde yer alan fiilleri gerçekleştiren herkes suçun faili olabilecektir³⁶. Çalışmamız kapsamında önem arz eden insan ticareti suçunun mağduru ise suçla korunan hukuki değer ve menfaatlara sahip olan herkes olabilecektir³⁷. Buna göre, suç tanımında belirtilen fiillerin yapılmasıyla “serbestçe irade oluşturma ve bu doğrultuda karar verme ve kendi geleceğini tayin etme” hakkı elinden alınan kişiler insan ticareti suçu kapsamında mağdur olabileceklerdir. Bununla birlikte mağdurun kusur yeteneğine yahut medeni hakları kullanma ve bu haklardan yararlanma ehliyetine sahip olması aranmamaktadır. Bu bakımdan kısmi ya da tam akıl hastalığına sahip olanlar, kısıtlılar ve çocuklar³⁸ bu suç açısından mağdur sıfatına sahip olabileceklerdir. Bununla birlikte yabancılar hukukunda insan ticareti mağdurlarına yönelik özel düzenlemelerin uygulanabilmesi için mağdurların yabancı statüsünde olması gerekmektedir.

II. İNSAN TİCARETİ MAĞDURLARININ İKAMETİ

A. GENEL OLARAK

Türkiye’de vize süresinden ve vize muafiyet süresinden daha fazla kalmak isteyen yabancılar kural olarak ikamet izni almak zorundadır (YUKK m.19). İkamet iznine başvuru nedenleri ikamet izni türünde belirtilen nedenlerle sınırlı olup ilgili durumuna uygun ikamet izni ile Türkiye’de yasal olarak ikamet edebilir³⁹. Her devlet kendi ülkesinde yabancıların ikamet etmesine ilişkin hüküm ve koşulları münhasıran kendisi düzenler⁴⁰. YUKK kapsamında kısa dönem ikamet izni,

³⁵ İnsan ticareti suçu ile korunan hukuki değerlerden kişi hürriyetinin esas hukuki değer olduğu ve bu bağlamda suçun “uluslararası suçlar” başlığı altında değil de “kişilere karşı suçlar” başlığı altında yer almasının daha uygun olduğu yönünde eleştiriler getirilmiştir. Bizim de katıldığımız bu eleştiriler kapsamında insan ticareti suçu ile korunan hukuki değer in uluslararası toplum menfaatinden çok kişi iradesi ve özgürlüğü olduğu kabul edildiğinde, suç tipinin “kişilere karşı suçlar” yahut “hürriyete karşı suçlar” arasında düzenlenmesi yerinde olacaktır. Eleştiriler için: Bayraktar, Evik, Kurt, 173, 174.

³⁶ Olgun Değirmenci, “Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 19, S. 67 (2006): 74.

³⁷ Bostan Hakan ve Yener İlkkan, “Sınırışan Örgütlü Suç Tipi Olarak İnsan Ticareti: Sorunlar ve Çözüm Önerileri” *Güvenlik Bilimleri Dergisi* 13, S.2 (2024): 389.

³⁸ UNDOC ek Protokolünde çocukların suça konu olması özellikle düzenlenmiştir. Protokolün 3. maddesinin d bendi kapsamında “Onsekiz yaşının altındaki herkes “çocuk” kabul edilecektir”. Aynı hükmün c bendinde ise; “Bu maddenin (a) bendinde öngörülen yöntemlerden herhangi birini içermese bile, çocuğun istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması “insan ticareti” olarak kabul edilecektir” şeklinde hüküm tesis edilerek araç unsurunun çocuk açısından aranmayacağı belirtilmiştir.

³⁹ Vahit Doğan, *Türk Yabancılar Hukuku* (Ankara: Savaş Yayınevi, 2021): 87; Ahmet Can Alacakaptan, “Türk Yabancılar Hukukunda ve Uygulamada İkamet İzinleri”, *BUHFD* 19, S. 219 (2024): 450 vd.; Sema Koca Çörtoğlu, “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kamunu Uyarınca Yabancıların Türkiye’de İkameti ve Uzun Dönem İkamet İznine İlişkin Değerlendirmeler.” *Ankara Barosu Dergisi*, S. 2, (2016): 50.

⁴⁰ Gülören Tekinalp, *Türk Yabancılar Hukuku* (İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1975), 31; Altuğ, Yıl-

aile ikamet izni, uzun dönem ikamet izni, öğrenci ikamet izni, insani ikamet izni ve insan ticareti mağduru ikamet izni olmak üzere altı ikamet izni türü düzenlenmektedir (m.30)⁴¹.

İnsan ticareti mağdurları, çoğu zaman istismar edilerek bir ülkeden başka bir ülkeye götürülmekte ve yabancı olduğu bir devlette yarar sağlanmak üzere kullanılmaktadır. Bu durumlarda insan ticareti mağduru olduğu tespit edilen yabancılara içinde bulundukları dezavantajlı şartlardan dolayı, yabancılara uygulanan genel muameleden farklı, kolaylaştırıcı ve erişilebilir haklar sağlanmalıdır. Türkiye'nin de taraf olduğu Palermo Protokolü'nde bu bağlamda, insan ticareti mağdurlarının taraf devletlerde geçici veya kalıcı olarak barınmalarına imkân sağlayan yasal düzenlemelerin veya diğer olanakların sağlanması gerektiğine vurgu yapılmıştır (Protokol m.6/1)⁴². Türkiye'de insan ticareti mağdurlarına destek sağlanması ve içinde bulundukları özel durumdan dolayı ülkede bulunmalarını ayrı bir yasal düzenleme ile sağlanması hedeflenmiştir. Bu amaçla YUKK'un 30. maddesinde ikamet izinleri arasında insan ticareti mağduru ikamet izni de yer almıştır.

YUKK öncesi dönemde ise insan ticareti mağdurlarına ülkede kalmaları sınırlı olan kişiler gözüyle bakılmakta ve bu kimselerin bir an önce ülke dışına çıkarılmaları istenmekteydi⁴³. Bu durum doktrinde insan haklarına aykırı görülmemekte ve suçun faillerinin yakalanması ve mağdurların iyileşme sürecine katkı sunmamasından dolayı haklı olarak eleştirilmekteydi⁴⁴. İlk olarak 2003 yılında 14558 sayılı Genelge kapsamında insan ticareti mağdurlarının ülkede kalmaları amacıyla İçişleri Bakanlığı tarafından düzenleme yapılmıştır⁴⁵. Bu Genelgede yer alan düzenleme kapsamında bir ay süreyle verilip üç aya kadar uzatılan ikamet izni süresi boyunca ilgilinin durumu değerlendirilmekte kendisine insan ticareti mağduru olduğuna ilişkin kuvvetli emareler varsa özel muamele uygulanmaktaydı. 2006 yılına gelindiğindeyse 13.07.2006 tarihinde yayımlanan Genelge ile

maz, *Yabancıların Hukuki Durumu*. İstanbul: Sermet Matbaası, 1968), 107.

⁴¹ İkamet izni türlerinin kategorik olarak sınıflandırılması YUKK ile getirilmiş bir yeniliktir, Bülent Çiçekli, "6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Türk Yabancılar ve Mülteci Hukukuna Getirdiği Yenilikler", *Terazi Hukuk Dergisi* 9, S. 100 (2014): 616.

⁴² "Türkiye'nin İnsan Ticaretiyle Mücadelesi", https://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-insan-ticaretiyle-mucadelesi-.tr.mfa: Erişim Tarihi: Eylül 28, 2025.

⁴³ Emre Esen, *Türk Hukukunda Yabancıların İkamet İzinleri* (Ankara, Beta Yayınevi, 2019): 389; Leman Tosun, "İnsan Ticareti, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticareti Konusunda Uluslararası Düzenlemeler ve İç Hukuk Kuralları", *Adalet Dergisi*, S.16 (2003), 126; Mehmet Aytaç Poyraz, *Türk Yabancılar Hukukunda Yabancıların İkameti*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2015, İstanbul.

⁴⁴ YUKK öncesi dönemde insan ticaretiyle dolaylı yoldan ilintili olan yasal düzenlemeler hakkında detaylı bilgi için bkz: Nuray Ekşi, "İnsan Ticareti Mağduru Yabancıların Türkiye'de İkamet ve Çalışma Hakları", *Legal Hukuk Dergisi* 10, S.19, 28 vd.; Çelik, *Zorunlu Göç*, 681.

⁴⁵ 09.01.2003 tarihinde kabul edilen, B.05.1.EGM.0.13.05.05.İllegal 13.05.05.-9-42- 866/14581 sayılı Genelge; insan ticareti mağdurlarının tedavisi, bakımı ve hukuki prosedürü süresince ülkede kalmalarının yasal bir hal almasını hedeflemiştir. Çetin Arslan, "İnsan Ticareti Suçu" *AÜHF* 53, S.4 (2004): 38 vd.

14558 sayılı Genelge’de yapılan değişiklikle mağdurun istemesi halinde altı aya kadar ikamet izni alabileceği yönünde değişiklik yapılmıştır. Genelge’de böyle bir değişiklik yapılmasında mağdurun tedavi ve rehabilitasyon süreci ile failin yargılamasının yapıldığı hukuki sürecin uzunluğu ve insan ticareti mağdurları ile ilgili uluslararası hukukta yapılan düzenlemeler ve tavsiye kararları etkili olmuştur⁴⁶.

İnsan ticareti mağduru ikamet izninin olağanüstü nitelikte ikamet izni olduğu kabul edilmektedir. Buna göre, bu ikamet izninin verilebilmesi için ilgilinin insan ticareti mağduru olması ya da insan ticareti mağduru olduğu yönünde kuvvetli emareler bulunması yeterlidir⁴⁷. YUKK kapsamında insan ticareti mağduru ikamet izninin verilmesi konusunda başkaca şartların aranmayacağı açıkça belirtilmiştir (m.48/2)⁴⁸. YUKK’un 48. ve 49. maddeleri kapsamında insan ticareti mağdurlarına verilen ikamet izninden 30 Ekim 2025 tarihi itibarıyla 212 kişi faydalanmakta olup bu sayı diğer ikamet izni türlerine göre oldukça düşüktür⁴⁹. İnsan ticareti suçunun mağduru olan kişinin insan ticareti ikamet izninden yararlanması için her şeyden önce bu suçun mağduru olan bir yabancı olduğuna kanaat getirilmesi gerekmektedir. Belirtmek gerekir ki bu süreç idari nitelikte olup ceza yargılaması açısından kişinin mağdur olarak nitelendirilip nitelendirilmemesi mağdur tespit sürecinde beklenmemektedir⁵⁰.

B. MAĞDUR TANIMLAMASININ YAPILMASI VE DESTEK SÜRECİNDEN YARARLANMA

Yabancılar hukuku açısından insan ticareti mağdurlarının destek programından yararlanması ya da insan ticareti ikamet izni verilebilmesi için mağdur tanımlamasının yapılması ve kişinin mağdur olduğunun tespit edilmesi gerekmektedir⁵¹. İnsan ticareti mağduru YUKKUY kapsamında “*insan ticareti suçuna maruz kalan veya kaldığı yönünde kuvvetli şüphe duyulan gerçek kişi*” şeklinde tanımlanmıştır (m.3/1-o). Aynı yönde İTMMKHY’nin 3. maddesinin 1. fıkrasının n bendi kapsamında benzer tanımlama yapılmıştır. Her iki yönetmelik kapsamında yapılan tanımlamalarda en önemli unsur kuvvetli şüphe bulunan kişilerin

⁴⁶ Esen, *İkamet İzinleri*, 289; *Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı* (Ankara, Kasım 2009): 55.

⁴⁷ Esen, *İkamet İzinleri*, 290.

⁴⁸ YUKKUY’de bu durum açıkça belirtilmiştir. İlgili düzenleme kapsamında; “*İnsan ticareti mağduru ikamet izni verilmesinde; geçerli pasaport, vize, geçim koşulu, adres kaydı, sağlık sigortası, sınır dışı etme kararı veya giriş yasağı bulunmaması gibi diğer ikamet izinlerinin verilmesinde ihtiyaç duyulan şartlar aranmaz*” şeklinde hüküm yer almaktadır (YUKKUY m. 45/4).

⁴⁹ 2005 yılından bu yana tutulan yıllara göre insan ticareti mağdurları istatistiği için bkz. <https://www.goc.gov.tr/insan-ticareti-ile-mucadele-istatistik>, Erişim Tarihi: Ekim 30, 2025.

⁵⁰ Benzer yönde görüş için: Esen, *İkamet İzinleri*, 295; Ekşi, *İnsan Ticareti*, 30, 31.

⁵¹ Esen, *İkamet İzinleri*, 293; Ayşe Yasemin Aydoğmuş, “Yabancılar Hukukunda İnsan Ticareti ile Mücadele”, *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 9, S.2 (2021): 330 vd.

de “mağdur” olarak nitelendirilmesidir. İnsan ticareti mağdurlarının özel destek programlarına ihtiyaç duyduklarına şüphe bulunmamaktadır. Zira insan ticareti mağduru olan kimseler gerek bulundukları ülkede gerek geri gönderme kapsamında gittikleri ülkede toplum tarafından dışlanabileceklerdir. Özellikle menşe ülkesine geri gönderilen mağdurların yüzde ellisinin savunmasız durumlarından dolayı tekrar insan ticareti mağduru olduğu ifade edilmektedir⁵².

İnsan ticareti mağdurunun tespitine ilişkin süreç ve usule ilişkin işlemler İTMMKHY’nin 16, 17 ve 18. maddelerinde yer almaktadır. 16. madde kapsamında; “*mağdur olduğunu beyan eden veya insan ticareti suçundan haberdar olan herkes durumu yazılı, sözlü veya elektronik olarak, acil yardım ve ihbar hattına, Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluğa ihbar eder*”. Bu kapsamda ihbar hatları arasında yer alan Yabancılar İletişim Merkezi (YİMER) Alo 157, 2003 yılında insan ticareti mağdurları için acil yardım hattı olarak hizmete başlamış ve 2014 yılında GİB tarafından devralınarak kapsamı genişletilmiştir⁵³. Buna göre insan ticareti suçundan bir şekilde haberdar olan veya bu suçun mağduru olan veya tanıklık eden kişiler YİMER 157’yi arayarak ya da ülke içinde doğrudan kolluk kuvvetleri aracılığıyla ihbarda bulunabileceklerdir. İnsan ticareti suçu mağduru olduğu yönünde şüphe bulunan kişilerle İTMMKHY Ek 1’de düzenlenen şekilde mülakat yapılacak ve ilgiliye çeşitli sorular yöneltilerek insan ticareti mağduru olup olmadığı yönünde değerlendirmede bulunulacaktır. İTMMKHY kapsamında İGİM tarafından ilgilinin mülakatını yürütmek üzere görevli atanacak ve tüm mülakat sürecinde ilgili personel hazırda bulunacaktır (m.16/6). İGİM uzman personeli tarafından ilgilinin mağdur olup olmadığı yönünde rapor hazırlanacak ve mağdur olduğu yönünde değerlendirmede bulunulmuşsa Ek 2’de yer alan “İnsan Ticareti Mağduru Tanımlama Belgesi” düzenlenecektir⁵⁴. Uzman personel tarafından düzenlenen bu rapor gecikmeksizin İGİM’in onayına sunulacaktır. Ek 2’de yer alan “İnsan Ticareti Mağduru Tanımlama Belgesi”, mağdur olan yabancıya ikamet izni verilene kadar sığınma evinde yasal kalış hakkı sağlamaktadır⁵⁵. Bunun yanında Geri Gönderme Merkezlerinde (GGM) tutulan ve haklarında sınır dışı etme kararı verilen ya da idari gözetim altına alınan kimseler

⁵² Barbagiannis, 562.

⁵³ Yabancılar İletişim Merkezi (YİMER) 157 hakkında detaylı bilgi için bkz: <https://yimer.gov.tr/TR/About/1b04ce24-5f6d-40ac-bfe1-e75ad8f0a825>, Erişim Tarihi: Ekim 30, 2025.

⁵⁴ İnsan ticareti mağdurlarına yönelik yapılan mülakatların istatistiksel bilgileri hakkında bkz. “İnsan Ticaretiyle Mücadele Türkiye Ulusal Raporu”, Mart 2023, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK): 36, 38. Çalışma kapsamında bundan böyle kısaca “TİHEK Raporu” olarak anılacaktır.

⁵⁵ İnsan ticareti mağduru olduğu yönünde değerlendirme yapılan kadar ilgililerin mağdur destek programından yararlanmasının sağlanması amacıyla sığınma evlerinde kalması esastır. İTMMKHY m. 25/2 kapsamında; “*Muhtemel veya tanımlanan mağdurlar, Müdürlüğe ait sığınma evlerine, mümkün olmaması halinde kamu kurum ve kuruluşlarına, mahalli idarelere, sivil toplum kuruluşlarına ait sığınma evleri veya benzeri hizmet kuruluşlarından birine yerleştirilir*” şeklinde bu durum ifade edilmiştir. Yine aynı şekilde İTMMKHY m. 27 kapsamında; “*Mağdurun sığınma evinde barındırılması esastır*” denilerek durum net şekilde ifade edilmiştir.

de GİB tarafından insan ticareti mağduru olduğu yönünde şüphe bulunması halinde Müdürlükçe değerlendirmeye alınmaktadır⁵⁶. İnsan ticareti suçu açısından henüz adli süreç başlamamış olsa bile, insan ticareti mağduru olduğu yönünde şüphe bulunan kişiler açısından değerlendirme yapılabilecektir. Zira insan ticareti suçunun ceza hukuku boyutu ve yabancılar hukuku boyutu farklılıklar oluşturmaktadır⁵⁷. Nitekim yabancılar hukuku açısından insan ticareti ikamet izni verilmesinde mağdurun suçtan zarar gördüğünün mahkeme kararıyla kesinleşmiş olması aranmamakta olup idari açıdan yapılan değerlendirmede mağdur olduğu yönünde kuvvetli şüphe olması yeterli görülmüştür⁵⁸.

Bir kişinin insan ticareti mağduru olduğu tespit edilmesi halinde bu kişilerin destek programı kapsamında gizliliğin esas olduğu sığınma evlerinde kalmaları esastır (İTMMKHY m. 25)⁵⁹. Sığınma evlerinde temel amaç mağdurun tekrar topluma kazandırılması ve rehabilite edilmesidir. Bu amaçla mağdura sığınma evlerinde gerekli hukuki destek ve ihtiyaç duyulan durumlarda tercüman hizmeti sağlanacaktır. Mağdur destek programından yararlanan insan ticareti mağdurları YUKK'un 54. maddesinde sayılan nedenlerden herhangi biri kapsamında olsalar dahi 55. maddeye göre sınır dışı edilemeyecektir. Bu kişiler mağdur destek sürecinden yararlanmakla sınır dışı edilmesi konusunda engel bulunan kişiler kapsamında kabul edilmektedirler. Mağdur destek sürecinden yararlanan yabancılar çalışma izninden muaf değildirler. Bu kimseler eğer istihdam hayatına katılıp çalışmak isterse, Uluslararası İşgücü Kanunu (UİK)⁶⁰ kapsamında çalışma izni almak zorundadırlar⁶¹. Bu kimseler UİK m. 16/1-f kapsamında istisnai nitelikte çalışma izni alarak çalışabileceklerdir⁶².

⁵⁶ TİHEK Raporu, 35.

⁵⁷ Nuray Ekşi, *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukuku* (İstanbul: Beta Yayınevi, 2018), 92.

⁵⁸ Çelik, *Zorunlu Göç*, 682; Esra Tekin, *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na Göre Yabancıların Türkiye'de İkameti* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır: 2014): 116.

⁵⁹ Türkiye'de Ankara, Kırıkkale ve Aydın'da insan ticareti mağdurlarına hizmet veren sığınma evleri bulunmaktadır. STK yahut mahalli idarelerce işletilen sığınma evi ise bulunmamaktadır. Sığınma evleri bulundukları illerin İl Göç İdaresi Müdürlüğü'ne bağlı şekilde hizmet vermektedir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı ayrı bir Sığınma evi ise bulunmamakta olup Bakanlığa bağlı kadın sığınma evleri ihtiyaç olması halinde insan ticareti mağdurları için hizmet de vermektedir. Kırıkkale ve Ankara'da bulunan insan ticareti mağduru sığınma evlerine TİHEK tarafından yapılan ziyaretler ve sığınma evlerinin koşulları hakkında detaylı bilgi için bkz: TİHEK Raporu, 41, 47.

⁶⁰ RG: 13.08.2016-29800.

⁶¹ Destek programından yararlanan bazı insan ticareti mağdurlarının bir takım kurumlardan sosyal yardımlar aldığı ve bu yardımların kesilmesi endişesi ile kayıt dışı çalışmaya yöneldiği tespit edilmiştir. Bkz. TİHEK Raporu, 47.

⁶² Destek Programı İTMMKHY m. 29 kapsamında sona erer. Buna göre; "(1) Mağdurun; a) Destek programından faydalanmak istememesi, b) İradeyi sakatlayan haller dışında, özgür iradesiyle suçun failleriyle bağlantı kurduğunun tespit edilmesi, c) Sığınmaevinden haber vermeden ayrılması, ç) Destek programında alınan tedbirlere uymaması, d) Yetkililerle işbirliği yapmaması, e) Mağdur olmadığının anlaşılması, f) Gerçek dışı beyanda bulunduğu anlaşılması, durumlarında Müdürlük uzman personeli tarafından düzenlenen değerlendirme raporuna istinaden destek programı sonlandırılabilir. (2) Değerlendirme raporuna istinaden, yabancı mağdura düzenlenmiş

C. İNSAN TİCARETİ MAĞDURU İKAMET İZNI

1. İkamet İzni Verilmesi

Palermo Protokolü'nün 7. maddesine göre taraf devletler, 6. maddede belirtilen önlemlere ek olarak insan ticareti mağdurlarının kendi ülkelerinde geçici veya kalıcı şekilde bulunmalarına müsaade eden yasal düzenlemeleri yapmalıdırlar. Bu bağlamda YUKK kapsamında insan ticareti mağduru ikamet izni düzenlenmiştir. İnsan ticareti mağduru ikamet izni, mağdur olan yabancıya sağlanan bir olanaktır. Zira Türk vatandaşı mağdurun ülkede yasal olarak ikameti konusunda bir problem bulunmamaktadır.

İTMMHKY kapsamında hakkında insan ticareti mağduru olduğu yönünde şüphe bulunan ve kendisiyle yapılan mülakat neticesinde insan ticareti mağduru olduğu değerlendirilen kişiye verilen "mağdur tanımlama belgesi", ikamet izni verilene kadar ilgili yabancıya sığınma evlerinde yasal kalış hakkı sağlamaktadır⁶³. Ek 2'de yer alan ifadeye göre bu belge; "*mağdura 6458 sayılı Kanunun 48 inci maddesi uyarınca düzenlenecek İnsan Ticareti Mağduru İkamet İzni teslim edilene kadar geçerlidir*". Dolayısıyla insan ticareti mağduru olduğu yönünde değerlendirme yapıp tanımlama belgesi verilen kişi hakkında sığınma evine sevk işlemi gerçekleştirildikten sonra ikamet iznine ilişkin işlemlere başlanacaktır (İTMMHKY m. 17/12). Bu ifadeden anlaşılabileceği üzere insan ticareti mağduru ikamet izninin verilmesi için mağdur tanımlaması yapılan kişinin başvurusu gerekmemektedir⁶⁴.

İnsan ticareti mağduru ikamet iznini vermeye yetkili makam yabancının bulunduğu yer valilikleridir. YUKK'un 48. maddesine göre; "*İnsan ticareti mağduru olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulan yabancılara, yaşadıklarının etkisinden kurtulabilmeleri ve yetkililerle iş birliği yapıp yapmayacaklarına karar verebilmeleri amacıyla valiliklerce otuz gün süreli ikamet izni verilir*". İnsan ticareti mağduru ikamet izni ilk seferde otuz günlük süre ile verilmektedir. Mağdur olduğu tespit edilen veya tespit edildiği yönünde kuvvetli şüphe bulunan kişiye düşünme süresi olarak da adlandırılan bu ilk aşamada otuz günlük ikamet izni verilebilecektir (İTMMHKY m.20/1). İnsan ticareti mağduruna verilen otuz

olan ikamet izni uzatılmaz veya iptal edilir. (3) Destek programından gönüllü olarak ayrılmak isteyen mağdur, gönüllü ve güvenli geri dönüş programı ile kişisel güvenliği konusunda Müdürlük tarafından bilgilendirilir. (4) Mağdur, destek programı sırasında programdan ayrılmak istediğini yazılı veya sözlü olarak sığınmaevi görevlilerine bildirdiği takdirde, bu bildirim Müdürlüğe iletilir".

⁶³ Ek 2'de yer alan belgede bulunan bilgiler şu şekildedir: Bu belge ilgiliye "05/12/2003 tarihli ve 2003/6565 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca sağlık kuruluşlarından ücretsiz faydalanma hakkı, İnsan ticareti mağdurlarının desteklenmesine yönelik faaliyet gösteren sığınmaevlerinde geçici süre barınma ve rehabilitasyon desteğine, destek programına erişim hakkını, Türkiye Cumhuriyeti Devletince bir sivil toplum kuruluşu ya da hükümetler arası kuruluş ile işbirliği halinde sağlanacak güvenli ve gönüllü dönüş programına erişim hakkını verir".

⁶⁴ Aysel Çelikel ve Günseli Öztekin Gelgel, *Yabancılar Hukuku* (Ankara: Beta Yayınevi, 2018), 115; Bülent Çiçekli, *Yabancılar ve Mülteci Hukuku* (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016), 105.

günlük ikamet izni süresince amaç mağdura yaşadıklarının etkisinden kurtulma ve yetkililerle işbirliği yapıp yapmama konusunda düşünme süreci tanımaktır⁶⁵. Mağdura ilk aşamada verilen bu süre İTMMHKY kapsamında mağdurun suçun olumsuz etkilerinden kurtulması ve yetkililerle bu amaçla işbirliği yapıp yapmaya kendi serbest iradesiyle karar vermesini sağlamaya yönelik düşünme süresi olarak düzenlenmiştir (m.3/1-e).

Otuz günlük süre boyunca esas olan mağdurun sığınma evlerinde kalmasıdır (İTMMHKY m. 20/2). Mağdurun ikamet izninin uzatılmasını talep etmesinin ardından sığınma evi dışında başka bir adreste ikamet etmesine müsaade edilmektedir. İTMMHKY m.21/10'a göre; *“mağdurun ikamet izninin uzatılmasını talep etmesi ve sığınmaevi dışında bir adreste kalmak istemesi hâlinde, kolluk tarafından, belirtilen adres ve varsa o adreste ikamet eden kişilerle ilgili olarak tahkikat yapılır ve bu tahkikat on gün içerisinde sonuçlandırılır”*. Hükümde yer alan ifadeden anlaşılabacağı üzere otuz günlük verilen ve düşünme süreci olarak ifade edilen zaman diliminde yine esas olan mağdurun sığınma evinde barındırılmasıdır. İkamet izninin uzatılmasının gündeme gelmesi halinde mağdurun ikamet adresi dışında başka bir adreste kalmak istemesine yapılan tahkikat neticesinde müsaade edilmektedir⁶⁶. Ancak YUKKUY m. 45/1 kapsamında mağdurun rızası alınarak sığınma evinde kalmasının esas olduğu düzenlenmiştir. Dolayısıyla mağdura tanınan otuz günlük düşünme süresinde mağdurun sığınma evi ya da destek evi olarak nitelendirilen özel kurumlarda kalması ve yetkililerin gözetimi altında tutularak iyileşme sürecinin kolay geçirilmesinin sağlanması YUKKUY kapsamında ilgilinin rızasına bağlıdır. İTMMHKY m.21/10 hükmü ile YUKKUY m. 45/1 hükmünü birlikte değerlendirdiğimizde her iki hükümde mağdurun düşünme süresinde sığınma evinde kalması konusunda farklılıklar olduğu görülecektir. İTMMHKY kapsamında otuz günlük düşünme süresince mağdurun sığınma evinde kalması konusunda rıza unsurundan bahsedilmemektedir. İnsan ticareti mağduru ikamet izni diğer ikamet izinlerinden farklı olarak esasen ilgilinin Türkiye’de yasal olarak ikamet etmesi amacıyla değil, bir suçun mağduru olması dolayısıyla içinde bulunduğu durumdan en hızlı ve kolay şekilde kurtulabilmesinin sağlanması amacıyla verilmektedir. Bu nedenle diğer ikamet türlerinde aranan vize, geçerli pasaport, hakkında giriş yasağı olmaması ve benzeri şartlar ilgili hakkında aranmamaktadır. Hatta insan ticareti mağduru olduğuna kanaat getirilmiş olan yabancının insan ticareti mağduru ikamet

⁶⁵ Düşünme süreci (*reflection period*) AB ülkelerinin üçüncü ülke vatandaşlarına uygulamak üzere kabul ettiği 2004/81/EC sayılı ve 29 Nisan 2004 tarihli Yönerge (İnsan Ticareti veya Göçmen Kaçakçılığı Mağduru Olan ve Yetkili Makamlarla İşbirliği Yapan Üçüncü Ülke Vatandaşlarına İkamet İzni Verilmesine İlişkin Yönerge) kapsamında da yer almaktadır. Yönergeye göre; düşünme süresinin uzunluğunun belirlenmesi üye devletlere bırakılmış olup bazı devletler tarafında bir ay, bazı devletler tarafından alt ve üst sınır ve bazı devletler tarafından ise sadece üst sınır belirlendiği görülmektedir. Yönerge kapsamında detaylı bilgi için bkz: Gallagher, *Human Trafficking*, 168; Ekşi, *İnsan Ticareti*, 45 vd.

⁶⁶ TIHEK Raporu, 48.

izni için başvuruda bulunmasına dahi gerek yoktur. Otuz günlük düşünme süreci olarak adlandırılan süreli ikamet sürecinin sonunda ilgilinin uzatma talebinde bulunması gerekmektedir. Bu durumda kanaatimizce insan ticareti mağduru olup hakkında otuz günlük insan ticareti ikamet izni düzenlenmiş olan yabancı hakkında destek sürecinden yararlanma ve tedavi sürecinde işbirliği göstermesi beklenmektedir. Sığınma evi veya benzer yerlerde otuz günlük düşünme sürecinde kalmak sürecin bir parçasını oluşturmaktadır. Kaldı ki mağdurun sığınma evinden haber vermeden ayrılması destek programının sonlanması nedenleri arasında sayılmıştır (İTMMHKY m.29/1-c). İTMMHKY m.21/3 kapsamında ise m.29'a göre destek programının sonlandığı durumlarda verilen ikamet izni uzatılmaz ve iptal edilir. İnsan ticareti mağdurunun YUKKUY m.45/1 kapsamında sığınma evinde kalmaya ve destek programından yararlanmaya rıza göstermemesi, kanaatimizce İTMMHKY m. 29 kapsamında destek programının sonlanmasına ve m. 21/3 kapsamında verilen ikamet izninin iptal edilmesine neden olacaktır.

2. İkamet İzninin Uzatılması ve İptali

Mağdurlara iyileşme ve düşünme amacıyla verilen bu otuz günlük sürenin ardından mağdur olarak tanımlanan kişinin ikamet izninin uzatılması gündeme gelecektir. İnsan ticareti mağduru ikamet izni en fazla altışar aylık periyotlarla olmakla birlikte toplamda üç yıla kadar verilebilecektir (YUKK m. 49).

İGİM tarafından ilgili hakkında işlemleri yapmak üzere tayin edilen uzman personel tarafından İTMMHKY m. 21/1 kapsamında Ek 3'te yer alan değerlendirme raporu düzenlenir ve bu rapor ilgilinin ikamet ettiği sığınma evi yetkilileri tarafından da imzalanır. Bu raporda YUKK ve İTMMHKY hükümleri kapsamında ilgilinin ikamet izni süresinin uzatılıp uzatılamayacağı konusunda değerlendirilmedi bulunulur. İTMMHKY kapsamında mağdur, destek programlarından yararlanmak istemediğini ve ilgililerle işbirliği yapmayacağını açık bir şekilde ve yazılı olarak bildirirse bu durumda ikamet izni uzatılmayacaktır (m.20/6). Bu durum ilgilinin mağdur statüsünde bir değişiklik oluşturmayacak olup, insan ticareti mağduru ikamet izninden faydalanamamasına yol açacaktır. İlgili hüküm kapsamında açıkça ve yazılı şekilde işbirliği yapmayacağını bildiren kişi yine mağdur olarak kalmaya devam edecek ancak kendisine yabancılara ilişkin genel hükümler uygulanacaktır. Buna göre bu kimseler hakkında genel hükümlere göre ikamet izni düzenlenebilecek ve böylelikle ülkede yasal kalış hakkı sağlanabilecektir.

İlgilinin destek sürecinden yararlanması ve destek sürecinde gösterdiği tutum ve davranışlar ikamet izni uzatılması ve iptalinde önemli rol oynamaktadır. Buna göre, ilgilinin mağdur destek programı İTMMHKY m. 29 kapsamında herhangi bir nedenle sonlanmışsa ikamet izni uzatılamaz ve verilen ikamet izni iptal edilir⁶⁷. Mağdur destek süreci kapsamında ilgili, insan ticareti suçunun failleri ile

⁶⁷ İTMMHKY m. 21/3.

kendi girişimleri ile yeniden temasa geçerse bu durumda da insan ticareti ikamet izni iptal edilecektir. Ancak bu durumda ilgilinin suçun failleri ile karşı koya-mayacağı çeşitli yollarla veya cebir, şiddet tehdit gibi nedenlerle iletişim kurup kurmadığı araştırılır. Eğer böyle bir durum söz konusu ise ikamet izninin iptali yoluna gidilemez (YUKK m.49/2)⁶⁸.

Mağdur destek sürecinden yararlanılan ve insan ticareti mağduru olarak sığınma evlerinde barınan dönemde mağdurun davranışları ve temas halinde olduğu kişiler ve topluluklar önem arz etmektedir. Bu süre zarfında ilgili, kamu düzenini bozacak ve kamu güvenliği açısından tehlike oluşturacak tutum ve davranışlarda bulunmuş olabilir. Yine bu dönemde yapılan ön değerlendirme sırasında kişinin gerçeğe aykırı beyanlarda bulunduğu veya sadece mağdur destek sürecinden yararlanmak için yanlış veya eksik bilgi verdiği ortaya çıkabilir. Kişinin kamu düzenine aykırı tutum ve davranışları ile kamu güvenliğini tehlikeye atması halinde verilmiş ikamet izni iptal edilir ve uzatılamaz. Aynı şekilde sürecin başında veya süreç devam ederken ikamet izninin uzatılması gündeme geldiğinde kişinin mağdur olmadığının anlaşılması halinde ikamet izni uzatılmaz ve verilen ikamet izni var ise iptal edilir (İTMMHKY m.21/9).

İnsan ticareti mağduru destek sürecinden yararlanmak istemeyen, insan ticareti mağduru ikamet izni uzatılmayan veya iptal edilen kişiler hakkında YUKK kapsamında genel hükümler uygulanacaktır⁶⁹. Bu kimselerin ülkede kalmaları başkaca nedenlerle mümkün değilse haklarında YUKK'un 54. maddesi kapsamında uygun düşen hükümler çerçevesinde sınır dışı etme kararı uygulanmalıdır.

SONUÇ

İnsan ticaretiyle mücadele edilmesi gerekliliği uluslararası anlamda yirminci yüzyılın başında fark edilmiş olsa da insan ticareti tanımlaması 2000 yılına kadar yapılmamıştır. İnsan ticaretinin tanımını yapan ve insan ticaretiyle etkili mücadele edilmesi amacıyla kabul edilen "Sınırışan Örgütlü Suçlarla Mücadele Sözleşmesine" ve bu sözleşmeye ek Palermo Protokolüne Türkiye taraf olmuştur. Bu bağlamda insan ticaretiyle mücadele edilmesi amacıyla öncelikle TCK kapsamında insan ticareti suç olarak tanımlanmış ve İTMMKHY kabul edilmiştir. Yabancılar hukuku anlamında ise YUKK ve YUKKUY kapsamında insan ticareti mağdurlarının ikameti ve ikamete ilişkin esaslar düzenlenmiştir.

⁶⁸ İTMMKHY m. 21/6'da şu şekilde ifade edilmektedir; "İnsan ticareti mağduru olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe bulunan yabancıların, kendi girişimleriyle suçun failleriyle yeniden bağ kurduklarının belirlendiği durumlarda ikamet izinleri iptal edilir. Ancak; bu eylemi karşı koya-mayacağı veya kurtulamayacağı cebir, şiddet, korkutma, tehdit sonucu ya da psikolojik sebeplerle yapıp yapmadıkları araştırılır. Müdürlük ve sığınma evi görevlilerinin görüşlerini içeren değerlendirme raporunda bu nedenlerden birinin varlığı konusunda kanaat oluşursa, mağdurun ikamet izni iptal edilemez". İlgilinin bu nedenlerle ikamet izinlerinin iptal edilmemesi için yetkili kişilerde "kanaat" oluşması yeterli görülmüştür.

⁶⁹ İTMMKHY m. 21/8.

İnsan ticareti suçu mağdurunun yabancı olması halinde durumu özellik arz edecek ve ülkede yasal olarak bulunmasının sağlanması gerekecektir. Mağdur olduğundan şüphelenilen kişiler ile İGİM tarafından atanan uzman personelce görüşme gerçekleştirecek ve kendisiyle yapılan mülakat neticesinde mağdur olduğu yönünde kuvvetli şüphe bulunması halinde ilgili hakkında “mağdur tanımlama belgesi” düzenlenecektir. Bu belge İGİM tarafından onaylandıktan sonra ilgili hakkında mağdur tanımlama süreci tamamlanmış olacak ve ikamet izni verilene kadar ilgili bu belge ile Türkiye’de yasal olarak ikamet edebilecektir. YUKK’un 48. maddesi uyarınca, insan ticareti mağduru olduğu tespit edilen kişilere, kendi talebi olmaksızın otuz günlük ikamet izni verilmektedir. Mağdur olduğu değerlendirilen kişilere ne kadar sürede bu ikamet izninin verileceği açıkça düzenlenmemiş olup İTMMKHY’ne ek 2’de yer alan ifadede mağdur tanımlama belgesinin ikamet izni verilene kadar geçerli olacağı ve m.17/12’de eğer mağdur yabancı ise sığınma evine gittikten sonra ikamet izni işlemlerine başlanacağı düzenlenmiştir. Kanaatimizce insan ticareti mağdur tanımlaması yapılan kişilere insan ticareti mağduru ikamet izninin gecikmeksizin verilmesi gerekmektedir. Bunun yanında ilgiliyle mülakat yapacak kişinin İGİM tarafından görevlendirilecek bir uzman personel olacağı düzenlenmiş olup tek kişiyle yapılan mülakatın yeterli olacağı öngörülmüştür. İnsan ticareti suçunun çeşitli şekillerde oluşabileceği, suçun çok yönlü oluşu ve ceza hukuku ile olan ilişkisi göz önüne alındığında farklı alanlarda uzman değerlendirmelerinin yapılmasının daha sağlıklı karar verilmesi açısından önemli olacağını düşünmekteyiz. Buna göre örneğin bir mülakat kurulu oluşturulup bu kurulda bir psikolog/psikiyatr, bir göç uzmanı ve bir hukukçu ile mülakat süreci yürütülüp bunun sonucunda ortak rapor hazırlanabilir.

İnsan ticareti mağdurlarına ilk aşamada verilen otuz günlük ikamet izni süresi “düşünme süresi” olarak adlandırılmakta ve bu süre zarfında mağdur olduğu değerlendirilen yabancı, mağdur destek sürecinden yararlanabilmektedir. Bu süre zarfında, mağdurun sığınma evlerinde kalması esastır. Düşünme sürecinde, mağdurun insan ticareti faillerini yakalamak ve yasal sürecin işleyişine katkıda bulunmak için iş birliği yapması beklenmektedir. Mağdur faillerle tekrar iletişime geçer ve iş birliği yapmayı reddederse, mağdur destek süreci iptal edilmektedir. Otuz günlük inceleme süresinin sonunda, insan ticareti mağdurunun oturma izni uzatılabilir. Mağdurun talep etmesi halinde, bu izin her seferinde en fazla altı ay, toplamda üç yıl uzatılabilir.

Son olarak İTMMKHY m. 18/7 kapsamında mağdur tanımlaması yapılan sürede yabancının sınır dışı edilemeyeceği düzenlenmiştir. Mağdur tanımlaması yapılan insan ticareti mağdurları ise mağdur destek sürecinden yararlandıkları süre zarfında YUKK m. 55/1-ç kapsamında sınır dışı edilemeyeceklerdir. Esas olan mağdurun İTMMKHY kapsamında mağdur destek programından yararlanmasıdır. Mağdurun mağdur destek programından yararlanmak istememesi ha-

linde hakkında genel hükümlere göre işlem yapılacak dolayısıyla YUKK m. 55 hükmü uygulanamayacaktır. Kişi mağdur destek sürecinden yararlanmak istemediğini yazılı şekilde açıkça beyan etmelidir (İTMMKHY m.20/6). Mağdur destek programından yararlanmak istemeyen kişilerin ikamet izinleri İTMMKHY m. 21/3 kapsamında uzatılmaz veya verilmişse iptal edilir. Bu kişiler yabancılara ilişkin genel hükümlere göre işlem görmeye devam edecek olup haklarında yapılan mağdur tanımlaması devam edecektir. Ancak İTMMKHY m.20/6'nın açık hükmü gereğince, destek sürecinden yararlanmayacaklarını açıkça yazılı şekilde ifade ettiklerinden haklarında insan ticareti mağduru ikamet izni kanaatimizce aynı suçtan dolayı düzenlenmeyecektir.

KAYNAKÇA

- Alacakaptan, Ahmet Can. “Türk Yabancılar Hukukunda ve Uygulamada İkamet İzinleri.”, *BUHFD* 19, S. 219 (2024): 447-477.
- Altuğ, Yılmaz. *Yabancıların Hukuki Durumu*. İstanbul: Sermet Matbaası, 1968.
- Arslan, Çetin. “İnsan Ticareti Suçu” *AÜHFD* 53, S.4 (2004): 19-83.
- Asar, Aydoğan. *Yabancılar Hukuku (Temel Konular)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.
- Avcı, Maya. “Human Trafficking under the United Nations Protocol to Prevent, Suppress and Punish Trafficking in Persons, Especially Women and Children and Its Implementation in Different Jurisdictions”, *BUHFD* 15, S. 195-196 (2020): 1661-1696.
- Aybay, Rona ve Dardağan Kibar, Esra. *Yabancılar Hukuku*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2010.
- Aydoğmuş, Ayşe Yasemin. “Yabancılar Hukukunda İnsan Ticareti ile Mücadele”, *Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 09, S.2 (2021): 325-350.
- Balcı, Meral. “Fuhuş Amacıyla İnsan Ticareti Suçunda Mağdurun Rızası”, *Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 10, S. 2 (2024): 415-438.
- Bayraktar Köksal, Sonay Evik, Vesile ve Kurt, Gülşah. *Özel Ceza Hukuku Cilt I: Uluslararası Suçlar*. İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2020.
- Bostan, Hakan ve Yener, İlkan. “Sınıraşan Örgütlü Suç Tipi Olarak İnsan Ticareti: Sorunlar ve Çözüm Önerileri.” *Güvenlik Bilimleri Dergisi* 13, S. 2 (2024): 387-414.
- Bryson Clark ve Sasha Poucki, editörler, *The SAGE Handbook of Human Trafficking and Modern Day Slavery*, Los Angeles: SAGE Publications Ltd, 2019.
- Çelik, F. Elif. “Zorunlu-Düzensiz Göçün Yarattığı Sorunlardan Birisi Olarak İnsan Ticareti Mağduru Yabancıların İkametlerine İlişkin Hukuki Düzenlemelerin Değerlendirilmesi”, *Public and Private International Law Bulletin (Prof. Dr. Cemal Şanlı'ya Armağan)* 40, S. 2 (2020): 657-706.
- Çelikel, Aysel ve Öztekin Gelgel, Günseli. *Yabancılar Hukuku*. Ankara: Beta Yayınevi, 2018.
- Çiçekli, Bülent. *Yabancılar ve Mülteci Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016.
- Çiçekli, Bülent. “6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun Türk Yabancılar ve Mülteci Hukukuna Getirdiği Yenilikler”, *Terazi Hukuk Dergisi* 9, S. 100 (2014): 612-627.
- Çörtoğlu Koca, Sema. “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kamunu Uyarınca Yabancıların Türkiye’de İkameti ve Uzun Dönem İkamet İznine İlişkin Değerlendirmeler.” *Ankara Barosu Dergisi*, S. 2, (2016): 41-88.
- Çubukçuoğlu, Ali Savaş. *Türk Ceza Hukukunda İnsan Ticareti Suçu*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzincan, 2024.
- Değirmenci, Olgun. “Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi* 19, S. 67 (2006): 57-95.
- Doğan, Vahit. *Türk Yabancılar Hukuku*. Ankara: Savaş Yayınevi, 2021.
- Ekşi, Nuray. “İnsan Ticareti Mağduru Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Çalışma Hakları”, *Legal Hukuk Dergisi* 10, S.19.

- Ekşi, Nuray. *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukuku*, İstanbul: Beta Yayınevi, 2018.
- Eren M., Yusuf. “Uluslararası Hukukta İnsanlığa Karşı Suçlar”, *Mevlana Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 1, S.2 (2013): 7-37.
- Esen, Emre. *Türk Hukukunda Yabancıların İkamet İzinleri*. Ankara: Beta Yayınevi, 2019.
- Gallagher, Anne T. *The International Law of Human Trafficking*, New York: Cambridge University Press, 2010.
- Gemalmaz, Mehmet Semih. *Ulusalüstü İnsan Hakları Hukuku Belgeleri* Cilt 2, İstanbul: Legal Yayıncılık, 2011.
- Konan, Belkıs. “Osmanlı Devleti’nden Erken Cumhuriyet Dönemine Kadın Ticaretinin Engellenmesi Yolunda Yapılan Girişimler”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* 70, S. 4 (2021): 1479-1504.
- Kızılsümer, Deniz. “İnsan Ticareti ile Mücadele: Uluslararası Belgeler ve Türkiye’nin Çabaları”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi* 62, S. 01 (2007): 113-45.
- Poyraz, Mehmet Aytaç. *Türk Yabancılar Hukukunda Yabancıların İkameti*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: 2015.
- Sobir, Olimjon. “Kanunilik İlkesi Bağlamında İnsan Ticareti Suçu”, *Terazi Hukuk Dergisi* 17, S.193 (2022): 8-22.
- Tekinalp, Gülören. *Türk Yabancılar Hukuku*, İstanbul: Fakülteler Matbaası, 1975.
- Tekin, Esra. *Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’na Göre Yabancıların Türkiye’de İkameti*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Diyarbakır: 2014.
- Tezcan, Durmuş, Mustafa Ruhan, Erdem ve Murat Önok. *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2010.
- Tosun, Leman. “İnsan Ticareti, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticareti Konusunda Uluslararası Düzenlemeler ve İç Hukuk Kuralları.”, *Adalet Dergisi*, S.16 (2003).
- Yılmaz, Yeşim. “İnsan Ticareti Suçu ve İçtima Sorunu”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* 23, S. 3 (2017): 883 - 972.
- “İnsan Ticaretiyle Mücadele Türkiye Ulusal Raporu”, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), Mart 2023.
- “Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu El Kitabı”, Ankara: Kasım 2009.